

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-06-09
Besvaras senast
2021-06-23

Till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:818 En förnyad utredning om militärtransporter på Estonia

I höstas den 6 november arrangerade försvarsutskottet på initiativ av Kristdemokraterna en utfrågning med anledning av frågor om Estonias förlisning och uppgifter i den nya dokumentärfilmen om militär last ombord. I dokumentären kunde bland annat överlevande Sara Hedrenius berätta att hon sett militära fordon köras ombord som sista fordon i Tallinns hamn. I höstas har det också förekommit uppgifter om att stora delar av Estonia-utredningen fortfarande är hemligstämplad.

Efter mötet i försvarsutskottet 6 november lovade försvarsminister Peter Hultqvist i *Ekot* "att Haverikommissionen ska få tillgång till alla hemligstämplade uppgifter som kan finnas om transporter av militär utrustning på den förlista passagerarfärjan Estonia. Från *Ekot*:

– Om Haverikommissionen vill titta på det som finns inom ramen för Försvarsmakten och våra myndigheter så är dom helt välkomna, och dom kommer att ha full access till myndigheterna, säger Peter Hultqvist.

Ekot frågade i samma intervju varför uppgifter om militärtransporterna fortfarande hemlighålls och varför regeringen inte lyfter på sekretessen, på vilket Hultqvist svarade:

– Det är ingenting som hemlighålls. Regeringen har inget intresse av att hemlighålla någonting, eller att på något vis dölja något i det här. Men däremot ska det ju ha sin riktiga gång och det är haverikommissionen som den centrala rollen i detta.

En vecka senare, den 11 november, ägde ett möte rum mellan statsrådet Mikael Damberg och ett tjugotal anhöriga och överlevande. Samfällt uttrycktes då en önskan till Damberg om att militärtransporterna nu måste utredas, vilket kommenterades av överlevande Anders Eriksson. Från *Ekot*:

"Överlevande Anders Eriksson var också var med på dagens möte, även han ville ha klarhet i hur det låg till med de militära transporterna. – Alla pratade bara om de militära transporterna och ställde frågor kring det, säger Anders Eriksson."

Efter mötet med de anhöriga och överlevande ställde sig Damberg positiv till

en sådan utredning och Aftonbladets rubrik löd: "Damberg välkomnar utredning av militärspår: Inget att dölja".

Ytterligare två veckor senare, den 25 november, skrev 89 barn till omkomna och överlevande ett öppet brev till politiker och Statens haverikommissionen (SHK). Det öppna brevet publicerades i DN och en av punkterna som uppmärksammades i brevet rörde militärtransporterna. Barnen till omkomna och överlevande riktade följande fråga till politiker och SHK:

"Det finns vittnesmål som kan bekräfta att militära fordon setts köra ombord på fartyget precis före avgång den 27 september 1994. Utredningen som gjorts av Johan Hirschfeldt kring detta har endast bekräftat att Sverige känt till transporter vid två andra tillfällen, något som en före detta tulltjänsteman redan offentliggjort. Övrigt material i utredningen förstördes av Hirschfeldt. Varför? Är det tillåtet att förstöra viktigt utredningsmaterial? Finns det hemligstämplade dokument arkiverade kring militära transporter på M/S Estonia?"

Även före biskopen Caroline Krook, som var medlem i Etiska rådet, ställde den 25 januari i år frågor om Estonias militärtransporter. På sin Facebook skriver Caroline Krook: "Varför fick ingen veta något om de militära transporter som skett före förlisningen och förmodligen också under förlisningsnatten? [...] Undanhölls vi i Etiska rådet väsentlig information?"

När nu SHK:s uppdrag kommunicerats gällande M/S Estonia står det dock klart att militärtransporterna inte inkluderats i utredningen. Skälet sägs vara att man uppfattar att man bara fått uppgift av regeringen att utreda hur Estonia sjönk och att de militära transporterna inte direkt har med det att göra.

Många – inte minst överlevande och anhöriga - upprörs över detta besked. Utan en ny utredning av militärtransporterna kommer Estonia-frågan alltid att upplevas som outredd.

Till sist vill jag påminna om att dåvarande statsminister Göran Persson sa i riksdagen den 1 december 2004 "att regeringen skulle uppdragit åt Hovrättsrådet Johan Hirschfeldt att utreda om Estonia fraktat militärt materiel under september månad". Det löftet uppfylldes aldrig eftersom mandatet begränsades till att bara utreda huruvida Försvarmakten och Försvarets materielverk ansvarat för militära frakter.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Mikael Damberg:

1. Avser regeringen att låta specifikt utreda de uppgifter som pekar på att det ska ha transporterats militär utrustning på M/S Estonia under själva förlisningsnatten och avser regeringen att ge ett specifikt uppdrag åt Statens haverikommission eller någon annan myndighet att göra en ny utredning?
2. Avser regeringen att vidta åtgärder för att bringa klarhet i om KSI ansvarade för eller kände till några militära frakter på Estonia?
3. Avser regeringen att vidta åtgärder för att bringa klarhet i om det finns hemligstämplade dokument eller utredningar arkiverade om M/S Estonias militära transporter hos polisen, Försvarmakten, UD eller andra myndigheter och när sekretessen för dessa handlingar i så fall löper ut?
4. Varför har regeringen inte vidtagit åtgärder för att utreda vilka länder som skulle kunna ha varit inblandade i att använda M/S Estonia för att frakta militärt material och vilket slags material det i så fall varit fråga om samt vilket land eller vilka länder som var slutliga mottagare av materialet?
5. Stämmer uppgiften att utredningsmaterial förstörts, och avser statsrådet i så fall att vidta åtgärder för att klarlägga varför detta skett och vilka uppgifter materialet innehöll?
6. Har statsrådet kunskap om huruvida militär utrustning "som inte var explosiv" fraktades på M/S Estonia på svenskt uppdrag veckorna före förlisningen och vad det i så fall var för utrustning samt om materialet skulle till Sverige eller till andra länder och i så fall vilka, och avser statsrådet annars att vidta åtgärder för att klarlägga detta?

.....

Mikael Oscarsson (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders